

CIF (Council of international fellowship) Programı Kapsamında Ankara ve İstanbul Ziyaretim (28.04-29.05.2005)

CIF ve sosyal hizmet alanında çalışanlar için uluslararası değişim programları hakkındaki bilgileri SİÖ bülteninin 3/04 bölümünde okuduğumda ve böylece Türkiye'yi ziyaret etme olanağım olacağını anladığımda, CIF Avusturya Başkanı Bayan Judith Lamatsch ile iletişime geçtim ve seçimlere dahil oldum.

Bu olanak, uzun yıllardır Türkçe öğrenmeye çalıştığım ve Türkiye'ye ilgim yoğun olduğundan, bu ülkeyi biraz daha (özellikle sosyal sistemini) tanımam için büyük bir fırsattı.

2005 Şubat ayı başında 2005 Türkiye Değişim programına dahil olabileceğim bana bildirildi. Çok sevindim!

Sonunda 28 Nisan 2005 tarihinde program başladı. İstanbul aktarmalı olarak son derece dakik bir şekilde Ankara'ya geldim. Mustafa Dernek (Evsiz erkeklere yönelik bir danışmanlık kurumunun yöneticisi ve CIF Türkiye Temsilcisi) beni havaalanından aldı. Yeni Zellanda'dan programa katılan Mary de benden kısa bir süre önce gelmişti. Birlikte başka bir Türk sosyal çalışmacının (Cocuk gelismci)(Hatice) evine gittik ve orada birkaç saattir Türkiye'de olan İsveç'ten Ann- Christin ile karşılaştık

Ben çok heyecanlıydım ve uzun zamandır kullanmadığım İngilizcemin anlaşılır olduğunu fark ettiğimde ve benim de diğerlerinin konuşmalarını anladığımda büyük sevinç duydum. Türk meslektaşlarıma, bazı Türkçe nezaket terimlerini ve deyimlerini kullanabilme olanağını bile buldum.

Birçok bardak eşsiz tadı olan lezzetli çayları içtikten sonra Mustafa, bizi misafir ailelerimize götürdü. Hava çok karanlık ve yağmurlu idi. İlk misafir ailem, Ankara merkezden oldukça uzakta bir evde oturuyordu. Evin girişinde geçiş izni vermekten çok hoşlanmayan büyük beyaz bir köpek yatıyordu. Misafir babam Çoşkun, misafir annem Satı ve 9 yaşındaki kızları Yağmur beni çok candan karşıladılar. Satı, çok lezzetli bir akşam yemeği hazırlamıştı ve ben, Türk mutfağını biraz tanıdığımı ve çok sevdiğimi söylediğimde biraz rahatlamıştı. İlk misafir ailemle bir çok konuda ve çok ilginç sohbetler yaptım. Onların yanında kendimi çok iyi hissettim. Türkçe kelime hazinem kısıtlı olsa da birarada çok iyi anlaştık. Sürekli bana yardımcı olmaya, ben anlayana kadar sabırla bana konuları açıklamaya gayret ettiler. Bu misafir ailemle ve ziyaretim sırasında tanıştığım bazı nazik insanlarla hala iletişimim sürüyor.

Ertesi gün diğer program katılımcılarıyla da tanıştım. İskoçya'dan Tracy ve İspanya'dan Tomasa.

Tümü CIF Ankara üyesi olan yaklaşık 20 kişi ile Kızılcahamam'a (Termal suyu ile bir tedavi yeri, Ankara'dan 80 km. uzaklıkta) gittik. Haftasonunu orada geçirdik. Hafta sonunun amacı karşılıklı tanışma ve oryantasyonu sağlamaktı. Karşılıklı tanışma (özellikle program katılımcıları arasında) son derece başarılı idi. Oryantasyon konusunda ise bazı beklentiler tam olarak karşılanamadı. 4 haftalık program konusunda tüm bilgileri edinebildik ama ülkenin sosyal sistemi konusunda bilgi aktarımı yapılmadı. Üzücü bir diğer nokta, bazı CIF üyelerinin çok kısıtlı İngilizce konuşmaları nedeniyle, konuşmalara çok sınırlı katılmalarından kaynaklandı.

Ankara CIF grubunun bizler için oluşturduğu program çok yönlü ve çok yoğundu. Program kapsamında günde asgari iki, bazı günler ise üç-dört hizmet mekanı ziyaretinde bulunduk.

İlk ziyaretimiz Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na (SHÇEK) oldu. Bu kurum, ülkedeki tüm resmi sosyal hizmet kuruluşlarından sorumlu. SHÇEK, çocuk koruma konusunda birçok kurumun yanı sıra, özel gereksinimli (engelli), yaşlı, yardıma gereksinim duyan aile veya şiddet mağduru kadın gibi bireylere de hizmet veriyor.

SHÇEK'te çalışan İrem Coşansu Yalazan, ziyaretlerin çoğunda bize rehberlik yaptı ve ziyaret edilen yerlerdeki Türk meslektaşlar, kurumları konusunda İngilizce sunum yapmaktan çekindikleri için Türkçe'den İngilizce'ye yapılan tercümelemlerin çoğunu üstlendi.

18 günlük Ankara ve 10 günlük İstanbul ziyaretlerimiz sırasında ziyaret ettiğimiz tüm kurum ve kuruluşları saymanın ve açıklamanın ayrıntılara fazla inmek olacağını düşünüyorum. Bu yüzden özellikle benim için önemli olan gözlem ve deneyimleri paylaşmak istiyorum.

Örneğin Ankara'da Türkiye'nin en eski ve Atatürk tarafından açılışı yapılan çocuk yuvasını ziyaret ettik. Burada her yaş grubundan yaklaşık 400 çocuk barınıyor. Şaşırtıcı nokta, bu çocukların çoğunluğunun bakımlarını üstlenemedikleri için aileleri tarafından devlet kurumuna teslim edilmesi idi.

Etkileyici diğer bir deneyim, engellilere yönelik çok büyük bir merkezi ziyaret etmemizdi. Bu merkez Ankara'dan biraz uzakta ve 700'ün üzerinde ağır engelli çocuk, genç ve diğer yaşlardaki bireylere hizmet veriyor. Çalışanlar gayretli ama çalışmaları kapsamında çoğunlukla bireylerin sadece temel ihtiyaçlarına cevap verebiliyorlar. Demir ranzalı 30-40 yatakta yatan ağır engelli çocukların bulunduğu oda ve çalışan sayısının yetersizliği bizi derinden etkiledi.

Aynı kurum Ankara'nın merkezinde çok başarılı bir uğraşı projesi hayata geçirmiş. Projenin adı Down Cafe. Burada daha önce söz edilen büyük merkezde kalan Down sendromlu gençler çalışıyor. Cafe şehrin kalbinde konumlanmış ve gün içerisinde birçok kişi tarafından kullanılıyor. Program katılımcıları olarak bizler de bu olumlu atmosferden etkilendik ve neredeyse her gün yapılacak ziyaret öncesindeki buluşmamızı bu cafe'de gerçekleştirdik.

İlginç olan ziyaretlerin arasında, hastanelerdeki sosyal hizmet çalışmaları idi. Doktorların sosyal çalışmacılarla birlikte çalışmaya verdikleri önem beni çok etkiledi. Multi profesyonel ekip çalışmasının burada çok iyi bir şekilde uygulandığını gördüm.

Genel olarak, sosyal çalışmacıların meslek grubu olarak Türkiye'de tanındığını gözlemledim. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinde yapılan konuşma sırasında bir üye, 1999 yılında gerçekleşen büyük depreme kadar toplumda sosyal çalışmanın tanınmadığını ifade etti. Depremden sonra ise mesleğin tanınması çok olumlu bir şekilde gelişmiş.

Ankara'da Üniversitelerin bünyesindeki kliniklerin yanı sıra bir de askeriyeğe bağlı çok büyük bir klinik bulunuyor. Bu klinikte psikiyatri bölümünü ziyaret ettik. Askerlerin yanında burada sivillere de hizmet veriliyor. Bu askeri klinik, diğer askeri birimler gibi finansal açıdan iyi bir şekilde destekleniyor. İlginç olan bir başka konu da sosyal hizmet eğitiminde „Askeriyede- orduda sosyal hizmet“ konusunda bir ders olmasıydı.

Beni etkileyen diğer bir konu, ziyaret ettiğimiz toplumsal kuruluşlardı. Şehrin çeşitli bölümlerinde, çok çeşitli ve genelde ekonomik problemi olan hedef kitleleri blunuyor. Buradaki sosyal çalışmacılar, kendilerini işlerine çok vermiş ve birçok proje ve etkinlik yürütüyorlar. Örneğin kadınlar için meslek eğitimleri, ana-baba okulları, kadın ve çocuk hakları ile ilgili eğitimler vb. Bunun dışında katılımcıları, diğer şehir bölgesini ve çeşitli kurumları ziyaret ettikleri ve iletişime geçtikleri çeşitli kurslar da var. Bu kurslara katılanların bazıları oturdukları semtlerden başka bölgeye geçmemiş. Bu kuruluşlar annelerin katılımını sağlayabilmek için bünyelerinde kreş de barındırıyor.

Aklımda kalan en etkileyici kurum „Uçan Süpürge“nin kadın danışma ve bilgilendirme merkezi. Orada çalışan kadınlar, birçok etkinlikle (film, sergi, konferans ve toplantı organizasyonları vb.) sadece Ankara'daki değil, bütün ülkedeki kadınlara ulaşmaya çalışıyorlar.

Bu etkinliklerin odak noktası, kadınların özel durumunu gözler önüne sermek ve gerekli değişiklikleri yaratmak için destek oluşturmak.

Bu kuruluşun ayrıca kendi bünyesinde doğrudan kadın konularını ele alan bir radyo yayını var. Her yıl Ankara'da büyük bir film festivali düzenliyorlar. Kuruluşun çok sayıdaki etkinlikleri hakkında www.ucansupurge.org adresinden bilgi edinilebilir.

Ziyaretim boyunca çeşitli kuruluşları ziyaret ve meslektaşlarımla yaptığım konuşmalar sonucunda kendi adıma öğrendiklerim şunlar:

Türkiye'deki sosyal sistemin temelinde, aile içinde üyelerin güç koşullarda olduklarının tespit edilmesi ve desteklenmesi bulunuyor.

Devletin ihtiyaç durumlarına göre çok kısıtlı hizmet seçenekleri bulunuyor.

Bu durum bence, sosyal çalışmacıların ve sosyal çalışma okullarının sayılarının ülkede az olmasını da açıklıyor.

Şu anda Türkiye'de sosyal çalışma eğitimi veren sadece iki eğitim kurumu var. Her ikisi de Ankara'da. Biri 1982 yılında Hacettepe Üniversitesi bünyesinde bulunuyor. Temel eğitim süresi 5 yıl. Bu sürenin ilk yılı İngilizce öğretimine ayrılmış. Bunun dışında temel eğitimi tamamladıktan sonra, iki yıl süren master programına ve tekrar iki yıl süren doktora programına devam edilebiliyor. Bu kurum, üniversite bünyesine alınmadan önce 1961'den itibaren sosyal çalışma eğitimi veren bir akademi olarak hizmet vermiş.

2002 yılından bu yana hizmet veren ikinci eğitim kurumu, Başkent Üniversitesi bünyesinde. Bu bir özel üniversite. Öğrenciler, her dönem için ortamala 5000 dolar eğitim harcı ödüyorlar. Buna rağmen üniversitenin, öğrenci sayısı az değil.

Eğitim kurumlarına kabul sistemini öğrenmek de benim için çok ilginç oldu. Herhangi bir mülakat sistemi yok. Kabulü, ÖSS Sınavı (Matura sistemine benziyor) sonuçları belirliyor. Öğrenciler, eğitim kuruluğu konusunda sınavdan sonra birçok tercih yapıyorlar. Bu yüzden aslında farklı bir alanda eğitim almak isteyen kişiler, sosyal çalışma eğitimi alabiliyorlar. Bu durum diğer alanlardaki eğitim kurumlarında da geçerli olduğundan, Türkiye'deki öğrencilerin çoğu, iyi notlar edinmeye gayret ediyor. Nitekim şehrin genel görünümünden de bunu anlamak mümkün. Örneğin Ankara'da birçok binanın üzerinde ek eğitim desteği (Dershane) ilanlarını görebiliyoruz.

Konuyla ilgili olarak Sosyal Forum üyesi (farklı disiplinlerden akademisyenlerin oluşturduğu bir forum) Prof. Ayşe Buđra ile İstanbul Bođaziçi Üniversitesinde yaptığımız bir görüşmede, insanların Türkiye'deki yaşam koşulları hakkında geniş bilgi alabildim.

80'li yıllara kadar insanların büyük şehirlerde, göç sonucu (örneğin ülkenin doğusundan), kamusal alanda „gecekondu“ inşaa etme olanakları bulunuyormuş. Türk hukukuna göre „ bir gecede inşaa edilen“ bu evlerin yıkımı söz konusu değilmiş.

Göç ile yeni gelen kişiler, inşaa edecekleri evleri, kendi bölgelerinden göç eden kişilerin evlerinin yanına kuruyorlarmış. Bu tanışıklık (hemşerilik) ilişkisinden dolayı iş bulmak kolaylaşıyormuş. Yıllar içerisinde evlerini inşaa etmişler, ikinci evlerini yapmışlar ve bazıları da bu evleri kiraya vermeye başlamışlar.

Neredeyse ev inşaa edecek yer kalmayana kadar, birçok yeni göç eden kişi için yaşam koşulları çok zorlaşmış.

Hindistan gibi „çalışma ücreti düşük ülkelerdeki“ birçok fabrika, mekanını turistik (görsel) açıdan güzelleştirme ihtiyacı duymayacağı şehir merkezinin dışına taşımış.

Bu nedenle bir çok işyeri kapanmış. Bu durumun sonucu olarak da sadece bir aile üyesinin işsiz kalması yerine, bütün ailenin işsiz olması gibi durumlar ortaya çıkmış.

Çalışanlar için de koşullar çok güçmüş. Çalışanların yalnız küçük bir kısmı sağlık sigortasından yararlanabiliyormuş. Çalışma alanlarının çoğu herhangi bir sosyal güvence kapsamında değilmiş. Örneğin özellikle kadınlar tarafından yapılan, karşılığında sadece yaşamları için temel ihtiyaçları karşılayabilen ücret aldıkları ev işleri gibi.

Bazen işe başlarken konuşulan ücret hiç veya çok uzun bir süre sonra ve kısıtlı bir biçimde ödeniyormuş.

Gerek bu koşullar gerekse de farklı nedenler doğrultusunda (örneğin boşanma oranındaki artış, kadınların çalışma oranının artışı vb.) ailenin, aile üyelerinin ihtiyaçlarını karşılaması güçleşmiş. Ülke politikasının, bu konularda bir dizi tedbir düzenlemesi konusunda çağrı yapılmış.

Türkiye'deki sosyal politik forum ve birçok sosyal çalışmacının odak noktası:

- Herkes için sağlık sigortası
- Asgari ücretin belirlenmesi

- Sadaka olarak değil hukuki hak olarak sosyal yardım
- Çalışamaz durumda olan yaşlı, hasta, engelli ve gereksinimi olan bireylere sürekli sosyal yardım (Şu anda uygulamada maddi destek geçici ve süreli olarak yapılmaktadır.)
- Okullarda ücretsiz yemek, ücretsiz okul üniformaları ve ücretsiz çalışma malzemeleri (Bu konuda projeler uygulanıyor. Uygulamada bu desteğin okula kayıt oranını yükselttiği görülüyor).
- Artan ihtiyaç doğrultusunda sosyal çalışmacıların eğitimi için daha fazla okul

Bu konular hakkında yapılan sayısız görüşmeler sonucunda, birçok Türk sosyal çalışmacının, önerdikleri tedbirlerin yaşama geçirilebilmesi için Türkiye'nin Avrupa Birliği üyesi olmasını umduklarını gözlemledim.

Olası bir Avrupa Birliği üyeliği durumu için Türkiye'de ölüm cezasının kaldırılması, azınlık haklarının iyileştirilmesi (özellikle Kürtler için), polis ve adalet birimlerinde insan hakları eğitimlerinin başlatılması, Recep Tayyip Erdoğan yönetiminin işkenceye sıfır tolerans açıklaması yapması gibi birçok reform çalışması sürdürülüyor. Bu çalışmalarda yapılması gereken daha birçok iyileştirme çalışması var. Üyelik müzakereleri süreci, bu konuların ele alınması ve geliştirilmesi için kullanılabilir.

Benim çalıştığım kurum ve iş konusunda Türkiye'de denk bir kurum olmadığı için herhangi bir karşılaştırma olanağı bulamasam da, en azından bazı Türk meslektaşlarıma, Avusturya'da yürüttüm çalışma konusunda sunum yapma ve bu alanla ilgili profesyonelleştirme konularında bazı fikirler verme olanağı buldum (Türkiye'de bizim yaşlı hakları hizmetlerine benzer bir uygulama yapıyor).

Bu değişim programına katılmak kişisel olarak beni çok geliştirdi. Kısa bir süre içerisinde Türkiye'deki sosyal sistem hakkında bilgi edinme fırsatı buldum. Çok sayıda iyi ve ilginç hizmet kurumu var. Nüfusun yüksek olması ve değişken yaşam koşulları karşısında bu hizmetlerin yetersiz kaldığını düşünüyorum.

Ziyaret ettiğimiz hizmet kurumlarında sadece birkaç saat geçirmemizden dolayı, gözlemlerim yüzeysel niteliktedir. Başka bir ziyarette, birkaç meslektaşımınla birkaç günden fazla birlikte olmayı isterim. Umarım bunu günün birinde gerçekleştirme olanağı bulurum.

Bu tür bir programa katılımı tüm meslektaşlarıma önerebilirim. Umarım bu deneyim raporu, katılımı teşvik eder.

CIF- Değişim programları konusunda ayrıntılı bilgiyi ilişikteki adreslerden edinebilirsiniz:

www.cifinternational.com ve www.cifaustria.at

Tüm ülkeler için katılım konusunda iritabat: CIF Austria, c/o Judith Lamatsch, Bennogasse 8/17, 1080 Wien, Tel./Fax: 01/408 39 98, Email: cifaustria@yahoo.com

Helga Margotti
Eylül 2005